

JUBILEUSZ
OŚRODEK BADAŃ NAD MIGRACJAMI

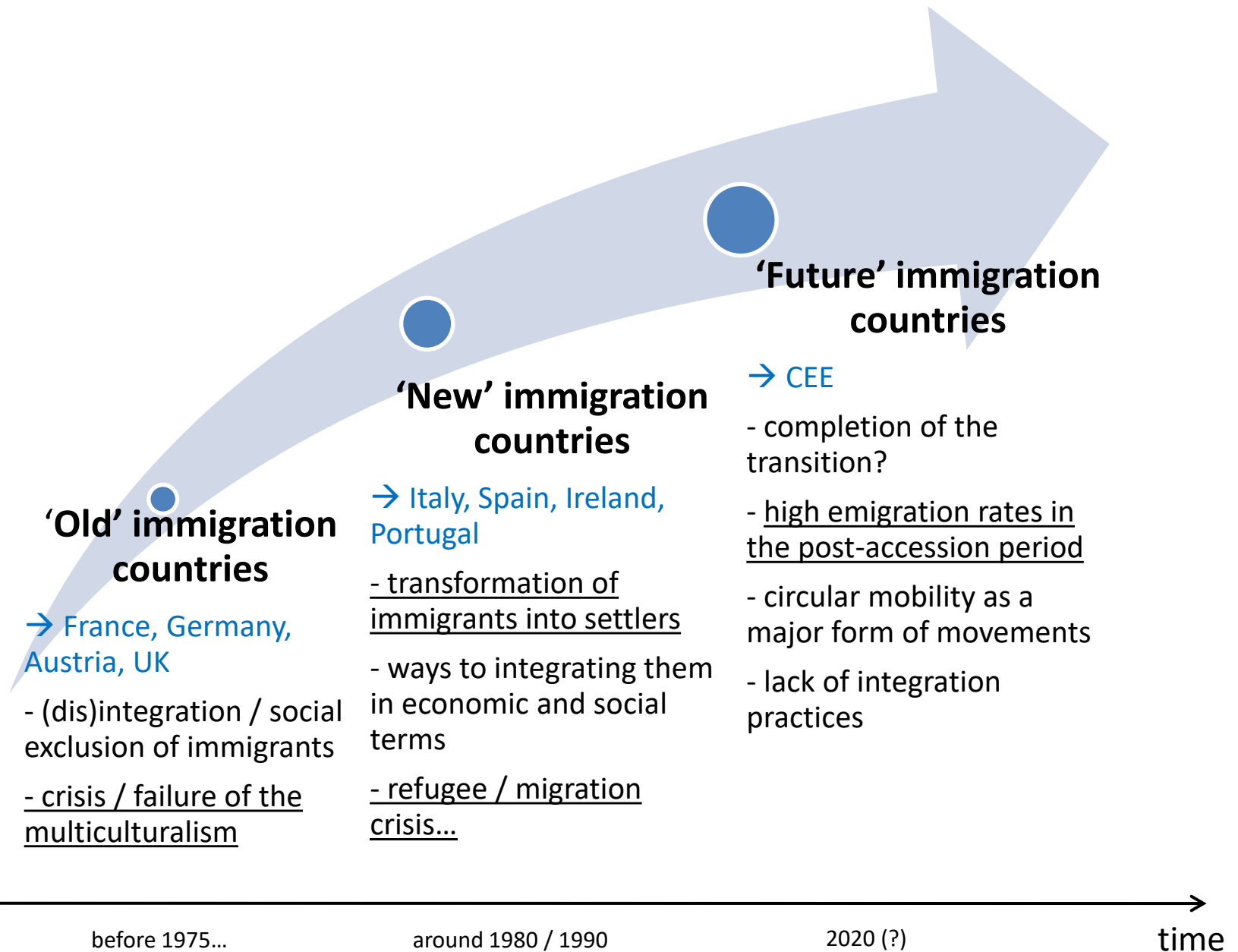
Współczesna imigracja zarobkowa do Polski

Szanse i wyzwania

Paweł Kaczmarczyk
Ośrodek Badań nad Migracjami UW

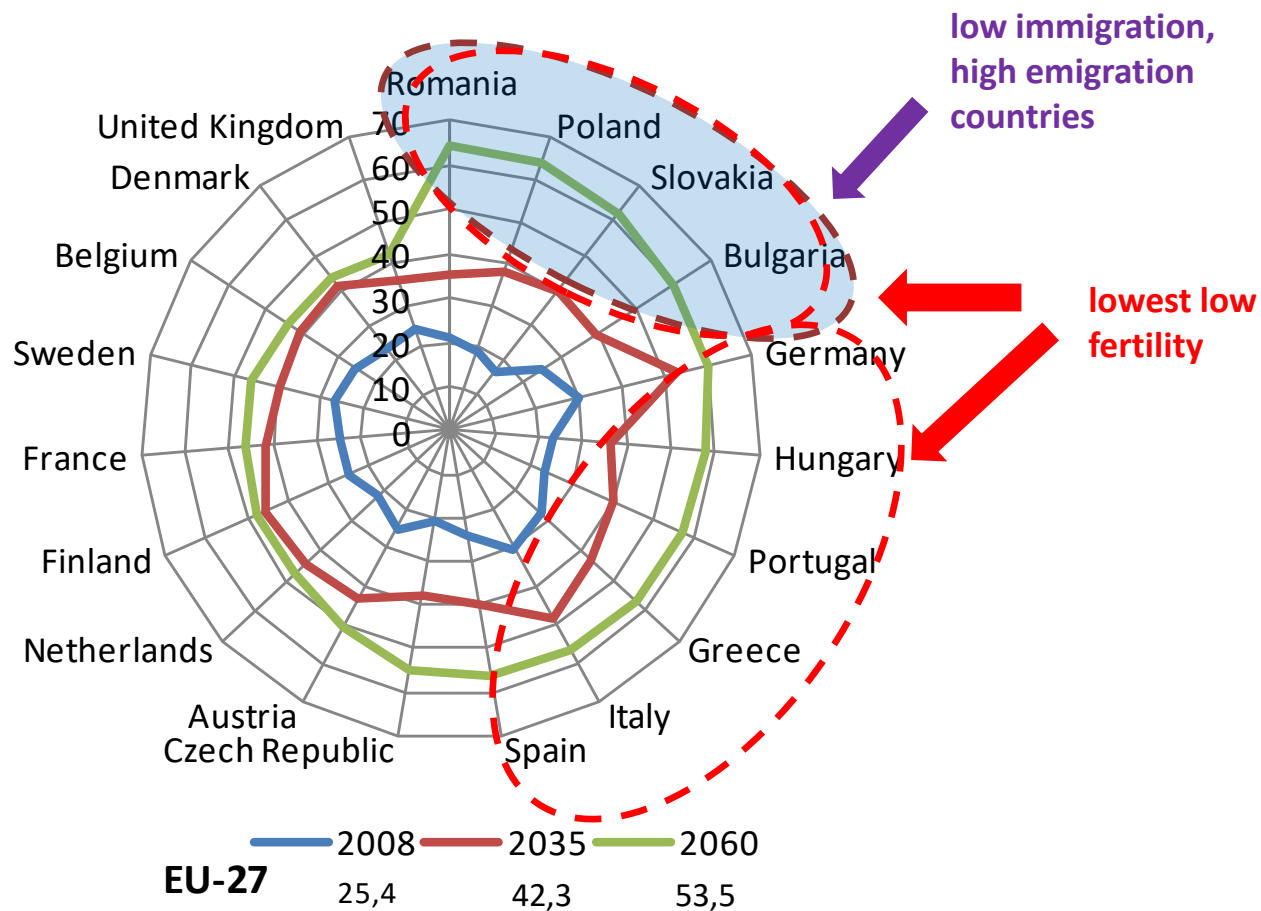
Konferencja „Wyzwania dla samorządu terytorialnego w dobie imigracji ekonomicznej”
Muzeum Emigracji w Gdyni, 9 kwietnia 2018

Zamiast wprowadzenia...

Zamiast wprowadzenia...

Współczynnik obciążenia osobami starszymi, 2008, 2035 & 2060

Plan wystąpienia

- Imigracja do Polski jako zjawisko społeczno-ekonomiczne
 - Skala i dynamika
 - Kluczowe wymiary: rynek pracy i napływ z Ukrainy
 - Rola systemu uproszczonego
 - Wybrane cechy strukturalne
- Szanse i wyzwania
 - Krótko- i długookresowe skutki dla rynku pracy
 - Trwałość imigracji z Ukrainy
 - Wyzwania „fundamentalne”

Imigracja jako zjawisko społeczno-ekonomiczne?

- NSP 2011 → 55,4 tys. cudzoziemców zaliczanych do tzw. ludności de facto, czyli osób zameldowanych w Polsce na pobyt stały
- Eurostat → na dzień 1 stycznia 2015 r. w Polsce przebywało ok. 110 tys. cudzoziemskich rezydentów (**0,3% całej rezydującej populacji**), w tym ok. 77 tys. stanowili obywatele krajów trzecich (tj. osoby nie pochodzący z innych krajów UE) → OSTATNIE MIEJSCE WŚRÓD KRAJÓW UE
- Dane GUS → na początku 2016 r. prawo do przebywania w Polsce co najmniej tymczasowo miało około **212 tys. cudzoziemców**; pobyt czasowy – 37%; pobyt stały – 23%
- **Cechy imigracji do Polski:** ograniczona ilościowo, ograniczona do kilku grup narodowościowych, **dominacja migracji o charakterze czasowym (oraz cyrkulacyjnym)**, „nieudokumentowany” charakter migracji i pracy (często „guasi-legalność”), **silna wyspowość w wymiarze regionalnym i sektorowym**, ograniczony proces osiedlania się

ALE – IMIGRACJA Z UKRAINY...

Rola imigracji z Ukrainy i rynku pracy

- 2002-2011 – 3,5-krotny wzrost liczba imigrantów z Ukrainy zarejestrowanych na pobyt stały w Polsce;
- drastyczna zmiana po wybuchu konfliktu zbrojnego we wschodniej części Ukrainy:
 - Liczba obywateli Ukrainy, którzy uzyskali zezwolenie na pobyt stały była w 2014 2-krotnie wyższa, a w 2015 – ponad 4-krotnie wyższa niż ta zarejestrowana w 2010 r.
 - Zezwolenia na pobyt czasowy – zbliżona dynamika
 - Bardzo duży wzrost liczby osób starających się o ochronę międzynarodową: z mniej niż 50 osób do ponad 2,3 tys. osób
 - Dramatyczny wzrost liczby studentów: 2010-2015 – ponad 500% wzrost
- **KLUCZOWA KATEGORIA: RYNEK PRACY**
 - Zezwolenia na pracę: **2010-2015 wzrost z poziomu 44 tys. rocznie do niemal 66 tys.** (wzrost o ponad 50%) → w przypadku Ukraińców wzrost o 284% (w samym 2015 roku o 92%); **2016 – 127 tys.; 2017 – 236 tys. (!)**
 - **Przypadek szczególny? Oświadczenia o zamiarze powierzenia zatrudnienia cudzoziemcowi...**

Imigranci w Polsce – dynamika procesu i znaczenie rynku pracy

2013

Karty pobytu

Ogółem: 121 219
Ukraina: 37 679 (31%)

Zezwolenia na pracę

Ogółem : 40 827
Ukraina : 21 252 (52%)

**Oświadczenia o zamiarze
powierzenia zatrudnienia**

Ogółem : 235 616
Ukraina : 217 571 (92%)

2016

Karty pobytu

Ogółem : 266 218
Ukraina : 103 457 (39%)

Zezwolenia na pracę

Ogółem : 127 394
Ukraina : 106 223 (83%)

**Oświadczenia o zamiarze
powierzenia zatrudnienia**

Ogółem : 1 314 127
Ukraina : 1 262 845 (96%)

2017

Karty pobytu

Ogółem : 325 217
Ukraina : 145 252 (45%)

Zezwolenia na pracę

Ogółem : 235 626
Ukraina : 192 547 (82%)

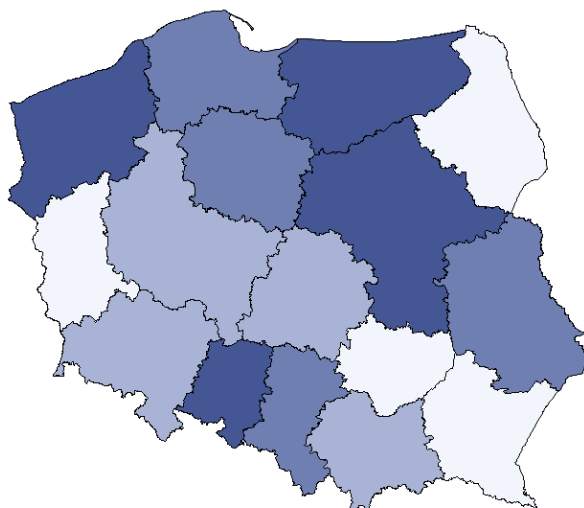
**Oświadczenia o zamiarze
powierzenia zatrudnienia**

Ogółem : 1 824 464
Ukraina : 1 714 891 (94%)

Imigranci na polskim rynku pracy – skala zjawiska

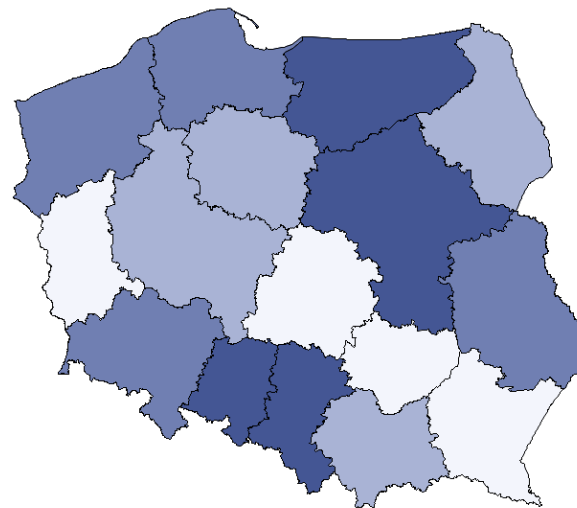
Średnia krajowa:
6,8%

2016

Średnia krajowa:
5,9%

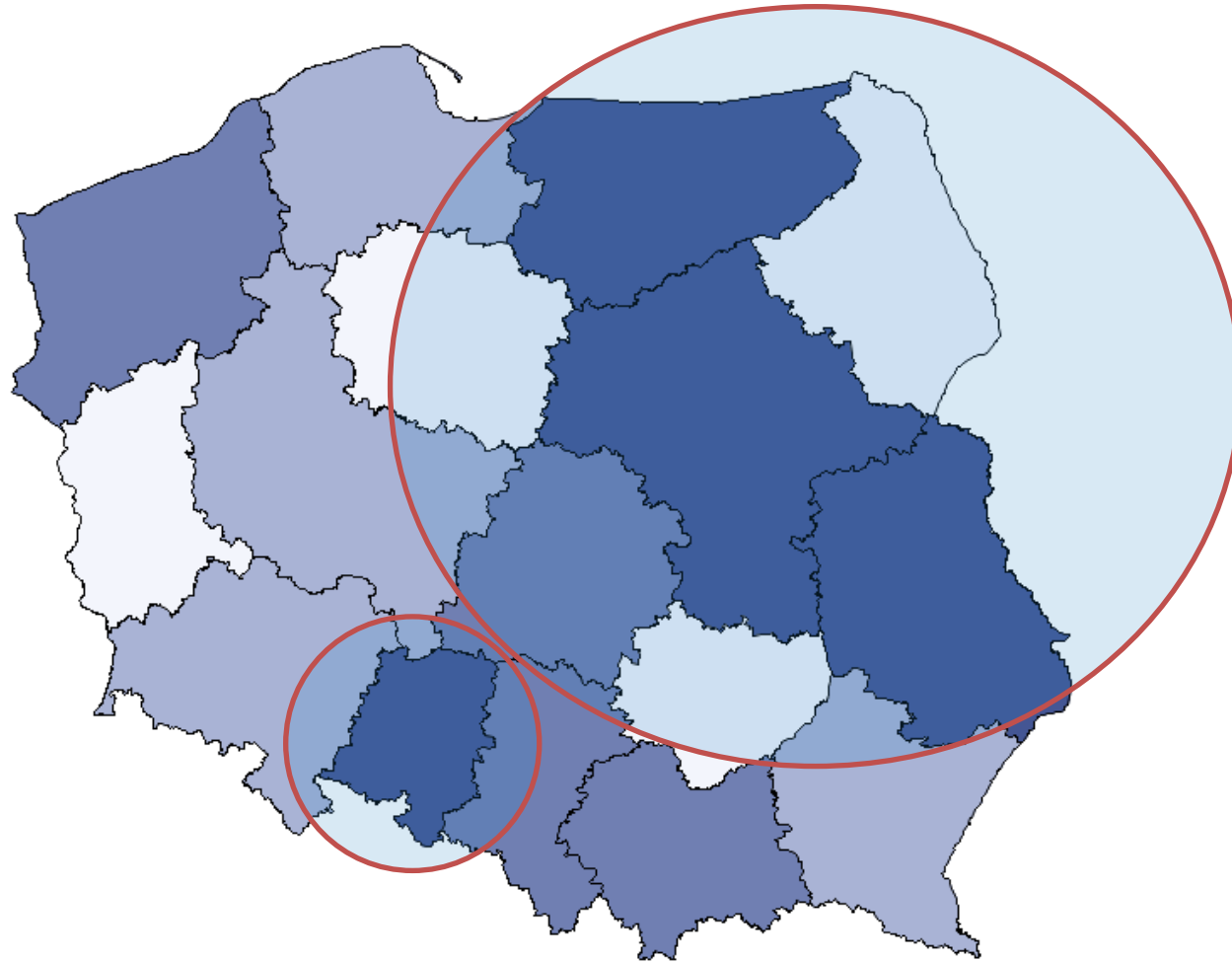
2017

Sektor	2016	2017
Rolnictwo (A)	7.74%	0.63%
Przemysł (B, C, D)	11.1%	11.3%
Budownictwo (F)	5.58%	6.13%
Handel (G)	3.96%	2.91%
Usługi rynkowe (E, H, I, J, K, L, M, N, R, S)	8.48%	6.72%
Usługi nierynkowe (O, P, Q)	3.14%	4.42%

Rozmiar przedsiębiorstwa	2016	2017
0-9 pracowników (mikro)	6.22%	5.14%
10-50 pracowników (małe)	11.8%	12.9%
51-250 pracowników (średnie)	19.8%	22.4%
powyżej 250 pracowników (duże)	42.0%	45.9%

Imigranci na polskim rynku pracy – relatywne znaczenie

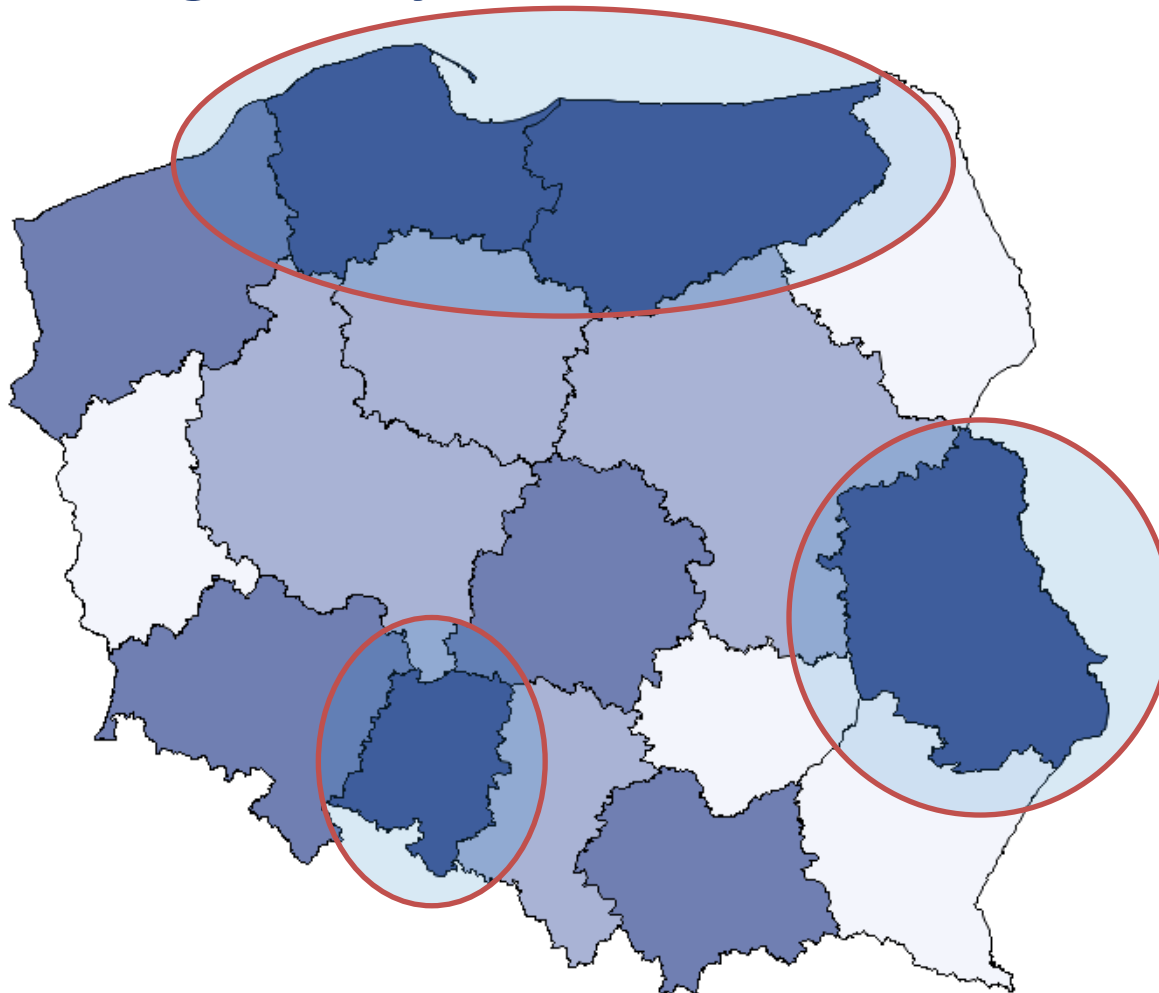

Średni udział w zatrudnieniu ogółem: ok. 2%

Udział cudzoziemców w zatrudnieniu ogółem (2016)

Imigranci na polskim rynku pracy – relatywne znaczenie – wymiar regionalny

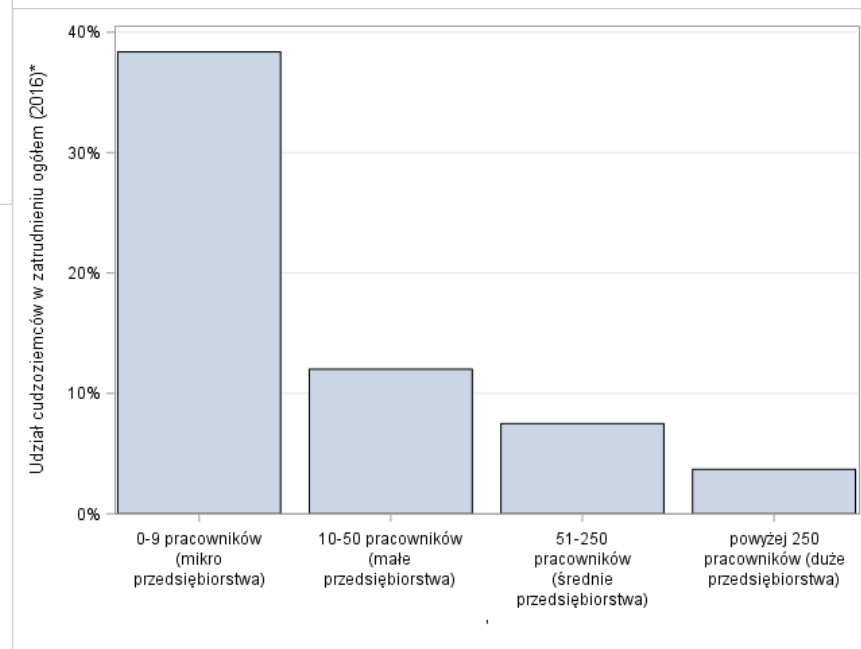
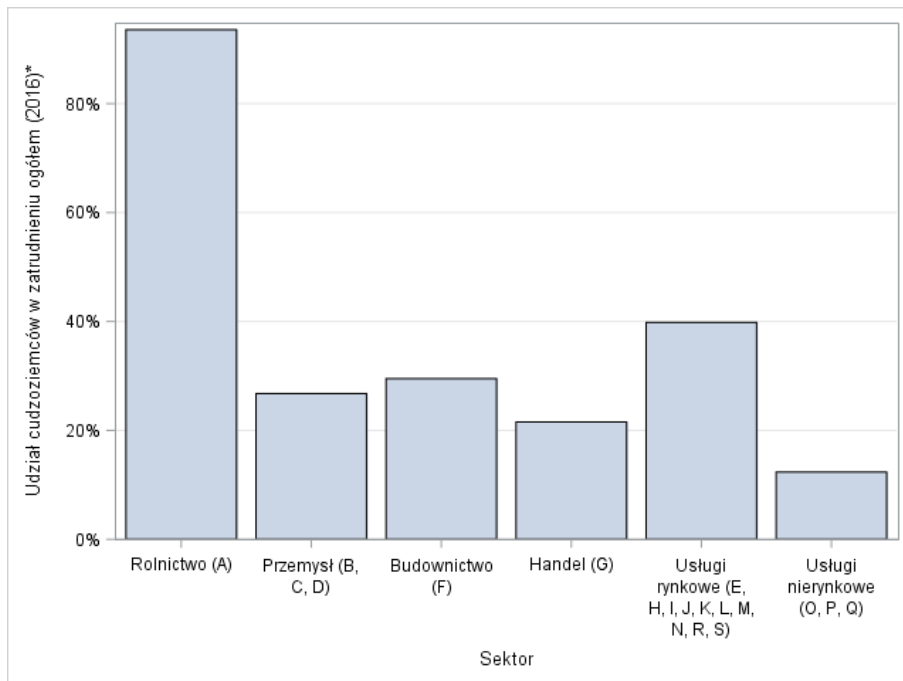

Średnia 2016: 34%
Średnia 2017: 31%

Udział cudzoziemców w zatrudnieniu ogółem (2016)*

Imigranci na polskim rynku pracy – wymiar sektorowy

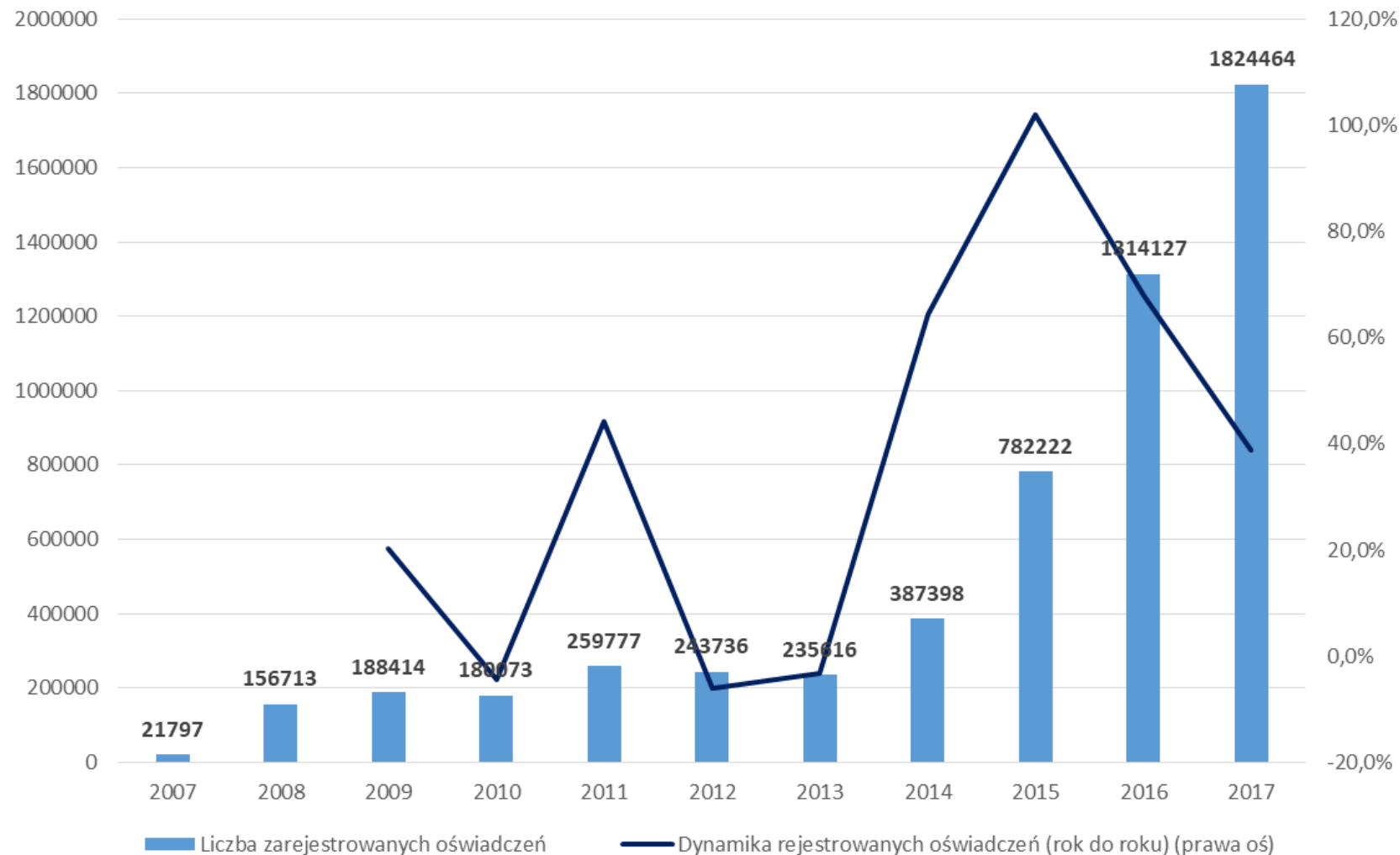

Uproszczony system dostępu do polskiego rynku pracy – stan wiedzy

- Skąd się wzięła i czym jest (**była**) procedura uproszczona?
- Istotne: oświadczenia jako deklaracja woli → rejestrowanie oświadczeń dla większej niż potrzebna liczby osób, multiplikowanie oświadczeń, brak sankcji w związku z brakiem faktu zatrudnienia czy też niepodjęcia pracy
- Istotne: liczba oświadczeń **NIE JEST** równoznaczna z liczbą pracujących cudzoziemców
- Istotne: należy uwzględnić zatrudnienie średnioroczne
- Istotne: zarejestrowane oświadczenie potwierdza jedynie prawo do wykonywania pracy na rzecz pracodawcy, który takie oświadczenie zarejestrował → nie oznacza legalności zatrudnienia
- Istotne: zmiany legislacyjne i ich skutki

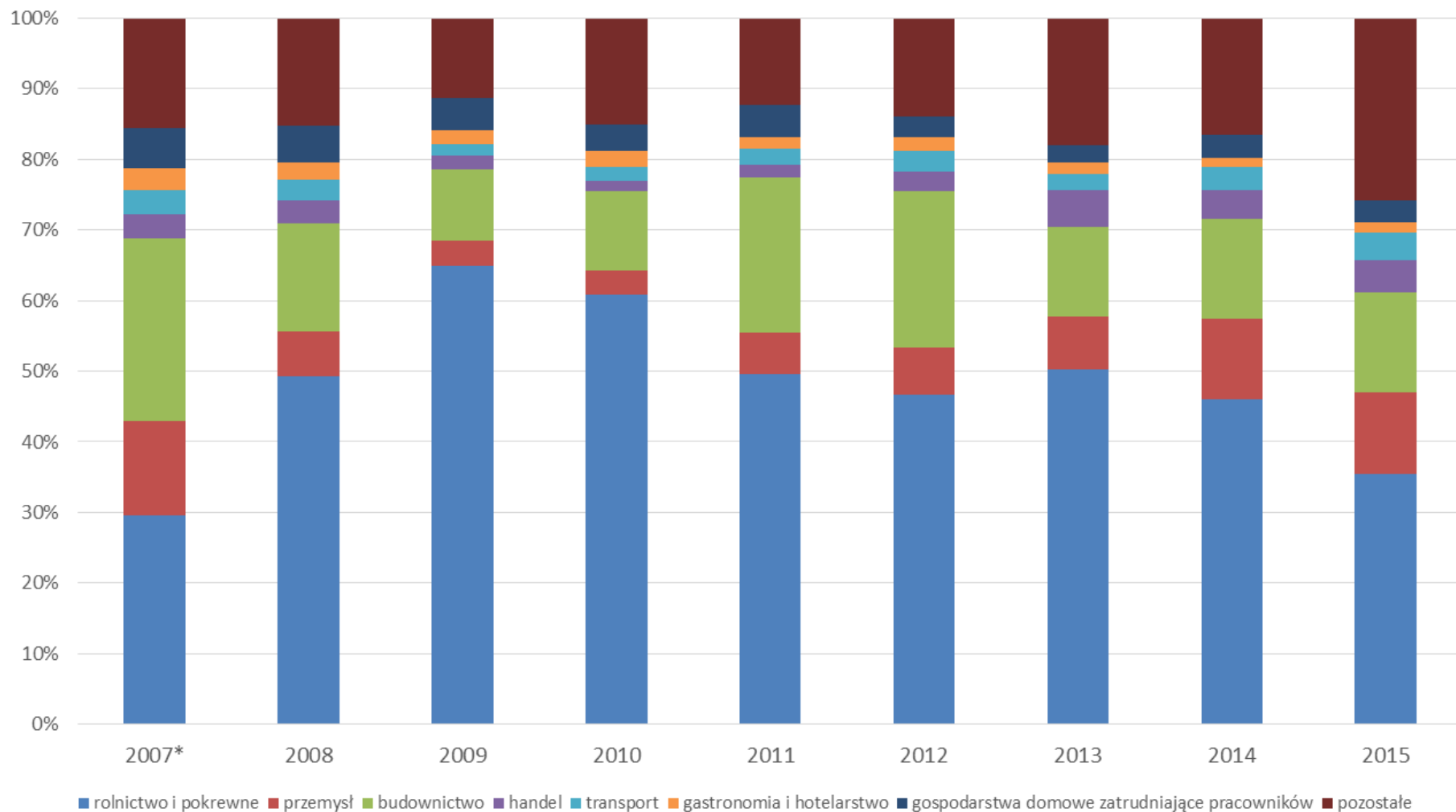
Imigranci w Polsce – system uproszczony

Skala i dynamika rejestrowanych oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi, 2007-2016

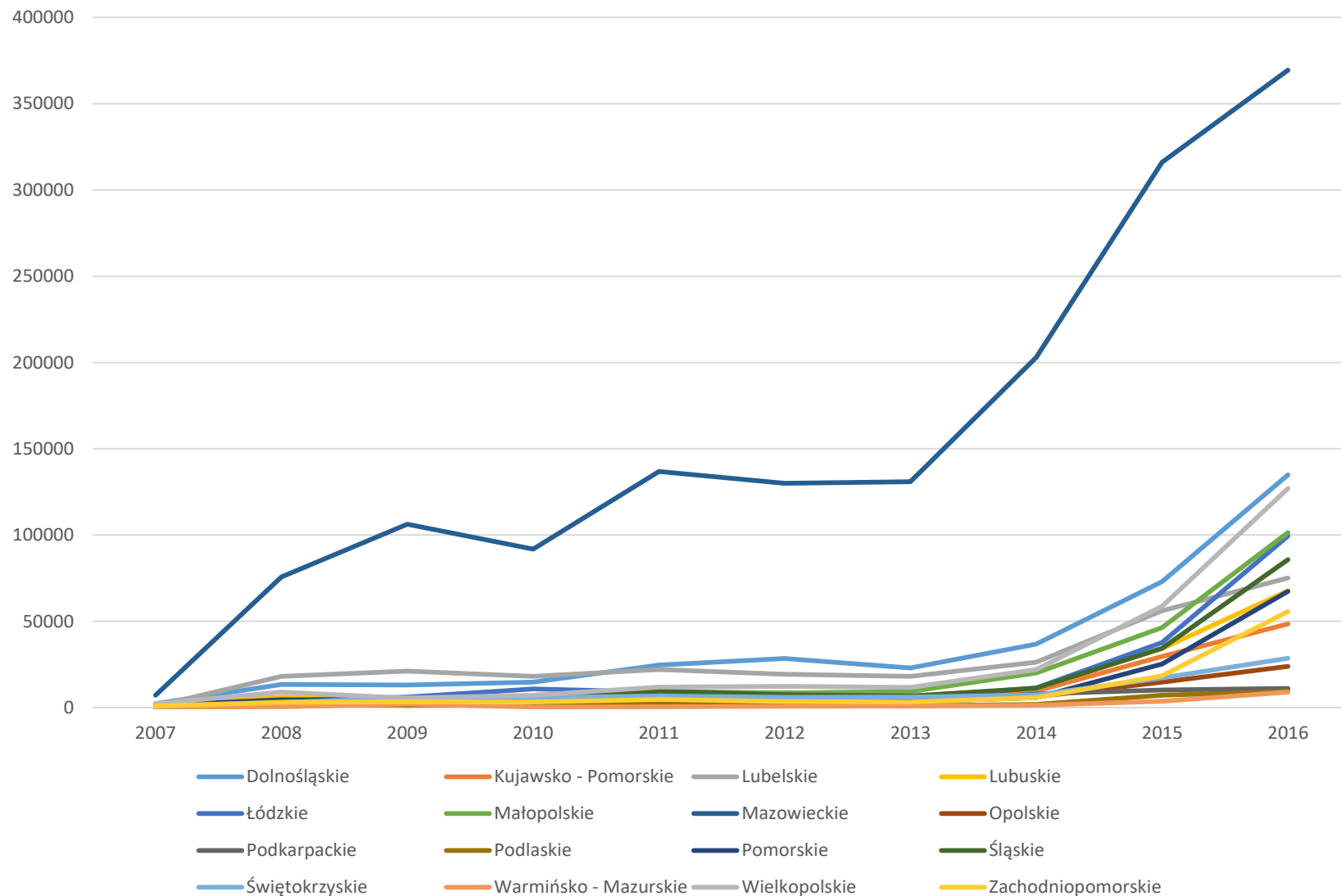
Imigranci w Polsce – system uproszczony

Rejestrowane oświadczenia – struktura sektorowa (2007-2015)

Imigranci w Polsce – system uproszczony

Rejestrowane oświadczenia – struktura przestrzenna (2007-2016)

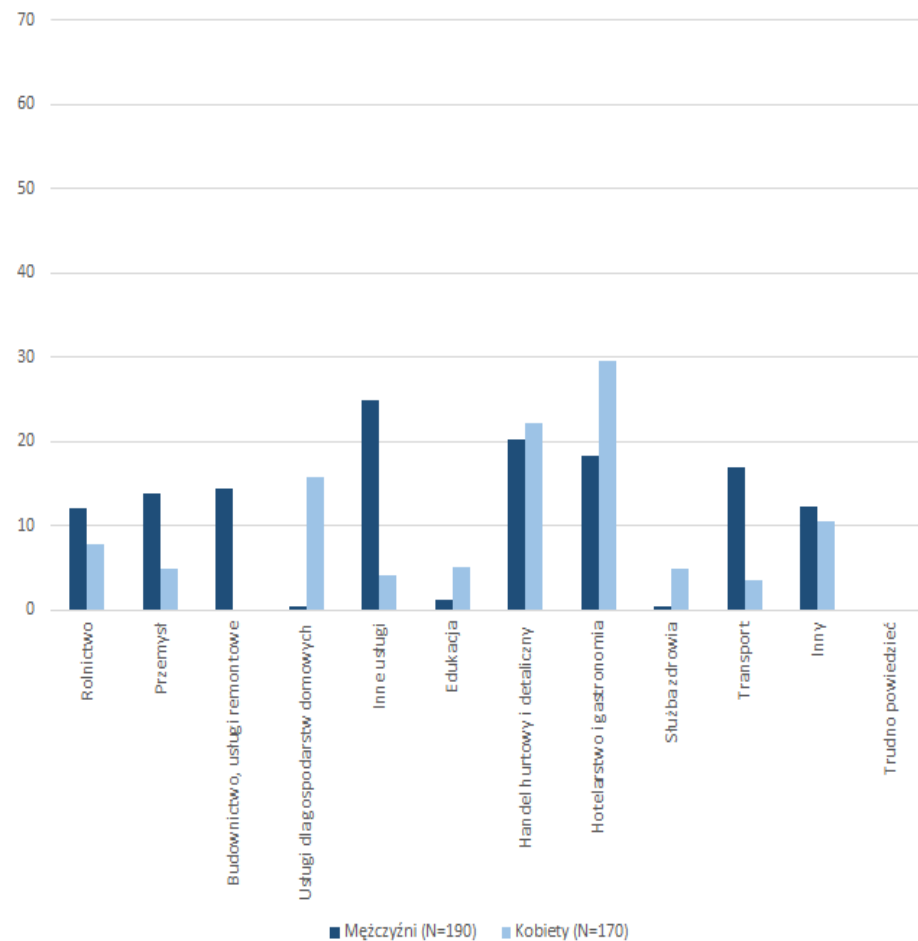
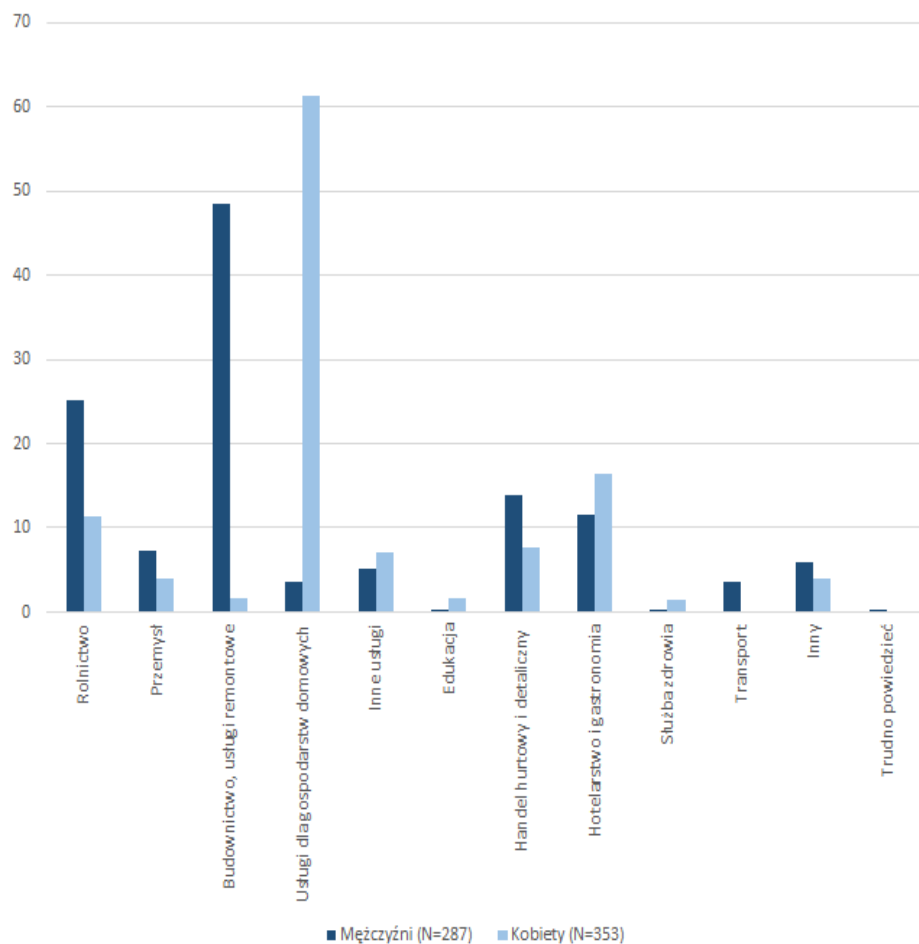
Imigracja do Polski: cechy strukturalne

- ❑ Zezwolenia na pracę → typowa struktura sektorowa (budownictwo + usługi niskow kwalifikowane + specjaliści)
- ❑ Silne zróżnicowanie wg narodowości (Ukraińcy vs. Wietnamczycy)
- ❑ **Oświadczenia:**
 - Dominacja migrantów z Ukrainy
 - Kluczowe sektory: rolnictwo, budownictwo, handel i gastronomia, sektor usług domowych
 - **Rosnące znaczenie pośredników**
 - **Rosnące zróżnicowanie – regionalne i sektorowe**

Imigracja do Polski: Zróżnicowanie regionalne i sektorowe

Struktura zatrudnienia według płci, Warszawa – lewy panel i Lublin – prawy panel (dane w %)

Imigracja do Polski

Zróżnicowanie sektorowe / rola strategii migracyjnych

Wybrane charakterystyki imigrantów z Ukrainy według sektora zatrudnienia

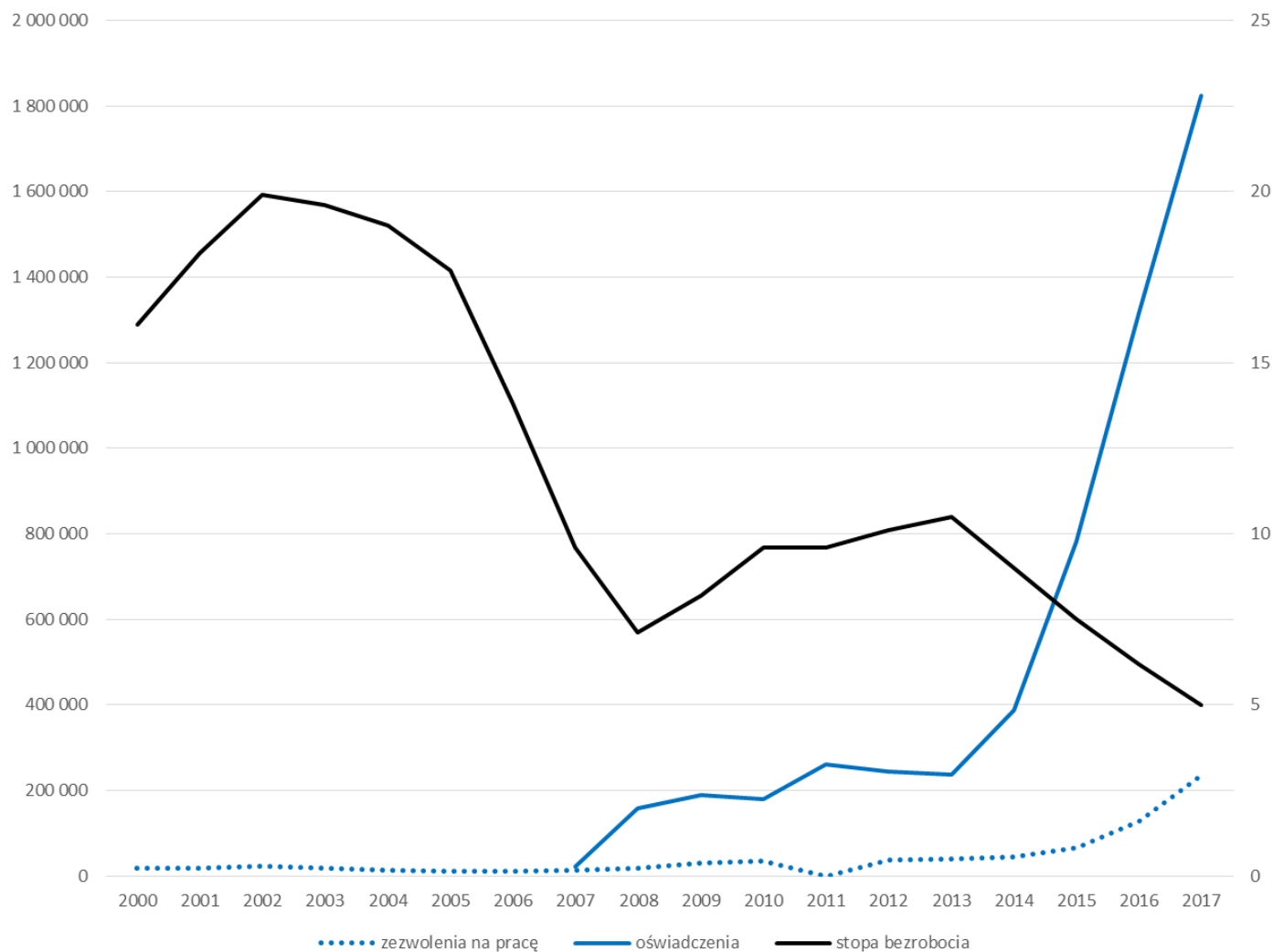
Zmienna	Ogółem	Rolnictwo	Budownictwo	Usługi domowe	Horeca
Dochód miesięczny (PLN)	1809.3	1662.7	2374.8	1518.9	1879.7
Tygodniowa liczba godzin pracy	60.9	59.4	57.4	75.7	48.2
Udział kobiet (%)	55.9	29.1	1.0	99.9	54.7
Poziom wykształcenia (%)					
Podstawowe	3.1	7.4	2.2	3.0	2.8
Średnie	14.3	14.1	6.1	15.5	26.4
Zawodowe	43.5	68.0	51.3	52.5	21.4
Wyższe	39.1	10.5	40.4	29.1	49.4
Doświadczenie migracyjne (miesiące)	58.2	101.6	28.6	80.0	27.5
Liczba pobytów w Polsce	8.8	12.4	4.1	14.0	3.5
Przeciętna długość pobytu (w mies.)	4.2	3.2	4.0	4.3	3.9
Udział osób, które są w Polsce po raz pierwszy (%)	29.4	10.7	45.9	11.1	49.0
N	578	74	114	177	86

Szanse i wyzwania

- **Imigracja z Ukrainy – krótkookresowe skutki dla polskiego rynku pracy**
- **Imigracja z Ukrainy – długoterminowe skutki dla polskiego rynku pracy**
- **Imigracja z Ukrainy – na ile trwała?**
 - wpływ rozwiązań legislacyjnych
 - rola wyborów i strategii migracyjnych
 - wpływ czynników zewnętrznych
 - wpływ czynników długoterminowych
- **Nowe kraje pochodzenia?**
- **Wyzwania „fundamentalne”**
 - czy Polska musi stać się krajem imigracji netto?
 - czy Polska jest gotowa na przyjęcie imigrantów? jakich imigrantów?
 - czy Polska potrafi „wykorzystać” potencjał imigrantów?

Imigracja zarobkowa a rynek pracy – efekty krótkookresowe

Liczba dokumentów uprawniających do pracy w Polsce (lewa oś) a stopa bezrobocia (BAEL) (prawa oś) (2000-2017)

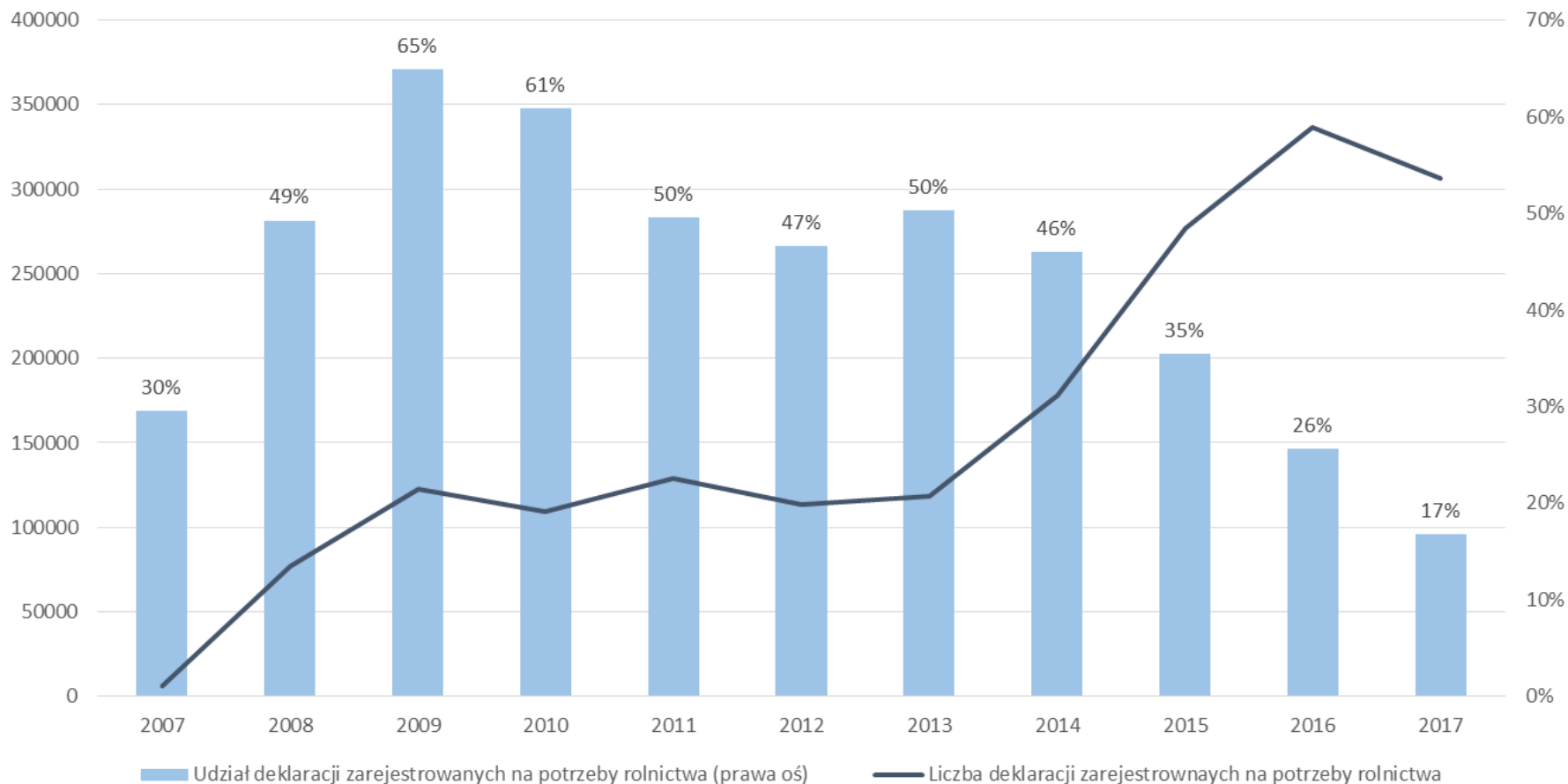

Imigracja zarobkowa a rynek pracy – displacement effects?

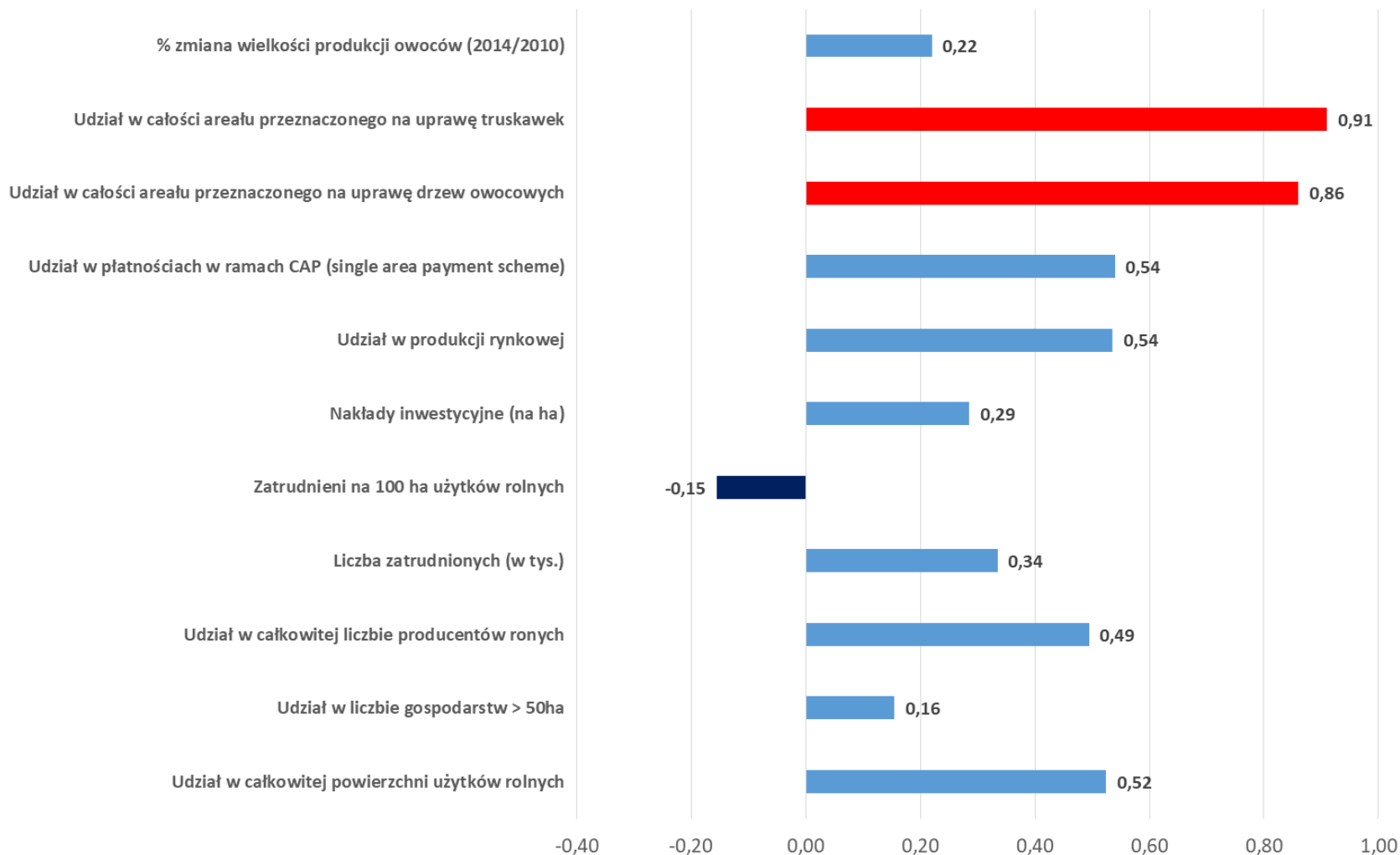
Rolnictwo jako przypadek szczególny?

Deklaracje rejestrowane na potrzeby zatrudnienia w rolnictwie, wartości absolutne i udział oświadczeń rejestrowanych przez podmioty rolnicze (2007-2017)

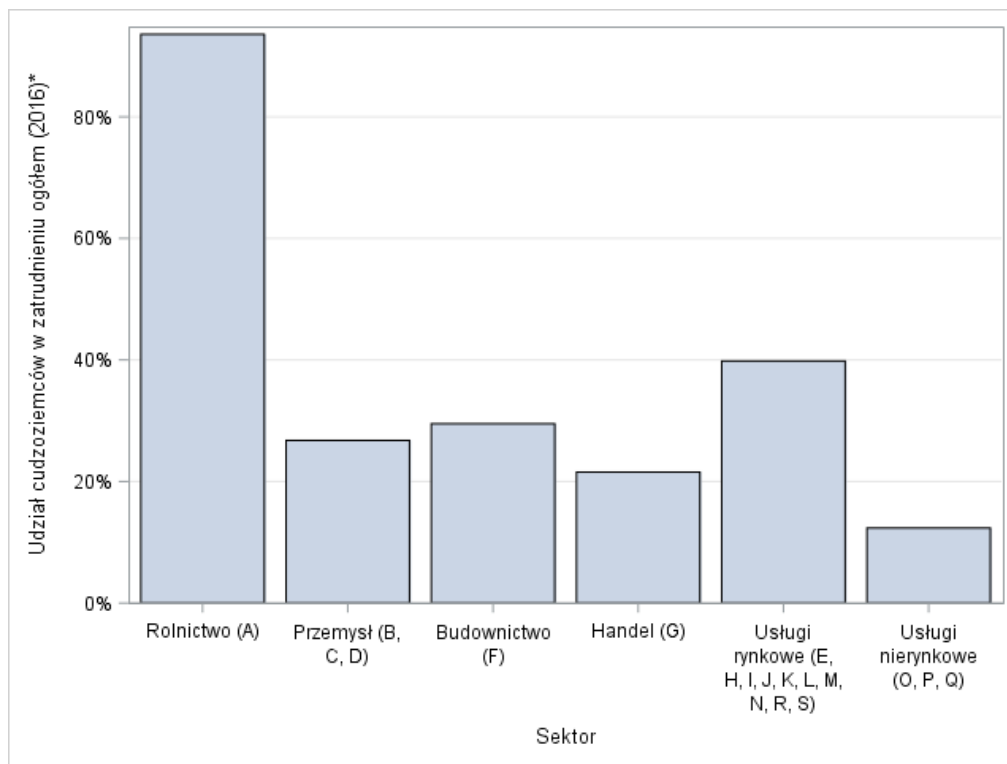
Procedura uproszczona a cechy produkcji rolnej

Korelacja między odsetkiem deklaracji zarejestrowanych na potrzeby rolnictwa a cechami gospodarki rolnej (poziom województw)

Rolnictwo jako przypadek szczególny?

Wybrane średnie wskaźniki zatrudnienia w gospodarstwach rolnych w latach 2014 i 2015, badane miejscowości powiatu grójeckiego i płońskiego łącznie

	2014	2015
	21,2	21,2
	17,5	17,4
	17,3	17,4
	0,2	0,1
	12,6	14,5
	5,4	5,4
	26,0	26,9
	-	5,5
	-	5,3

Szanse i wyzwania

- Imigracja z Ukrainy – krótkookresowe skutki dla polskiego rynku pracy
- Imigracja z Ukrainy – długoterminowe skutki dla polskiego rynku pracy
- **Imigracja z Ukrainy – na ile trwała?**
 - wpływ rozwiązań legislacyjnych
 - rola wyborów i strategii migracyjnych
 - wpływ czynników zewnętrznych
 - wpływ czynników długoterminowych
- **Nowe kraje pochodzenia?**
- **Wyzwania „fundamentalne”**
 - czy Polska musi stać się krajem imigracji netto?
 - czy Polska jest gotowa na przyjęcie imigrantów? jakich imigrantów?
 - czy Polska potrafi „wykorzystać” potencjał imigrantów?

Imigracja z Ukrainy: zmiany legislacyjne i ich efekty?

Punkt wyjścia: dysfunkcyjny charakter systemu uproszczonego? konieczność implementacji dyrektywy sezonowej

Proponowany system :

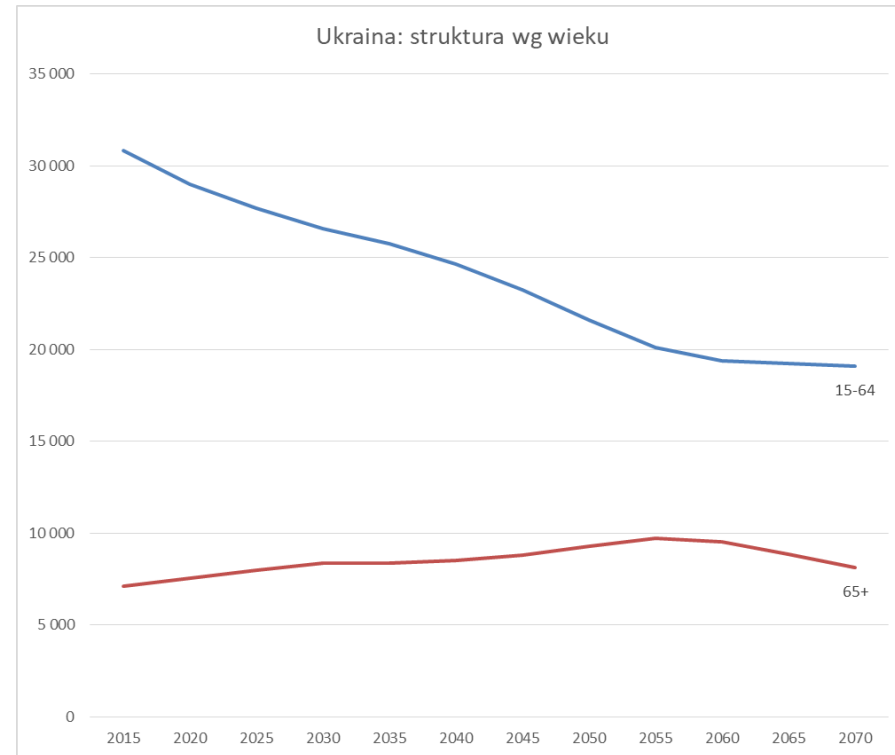
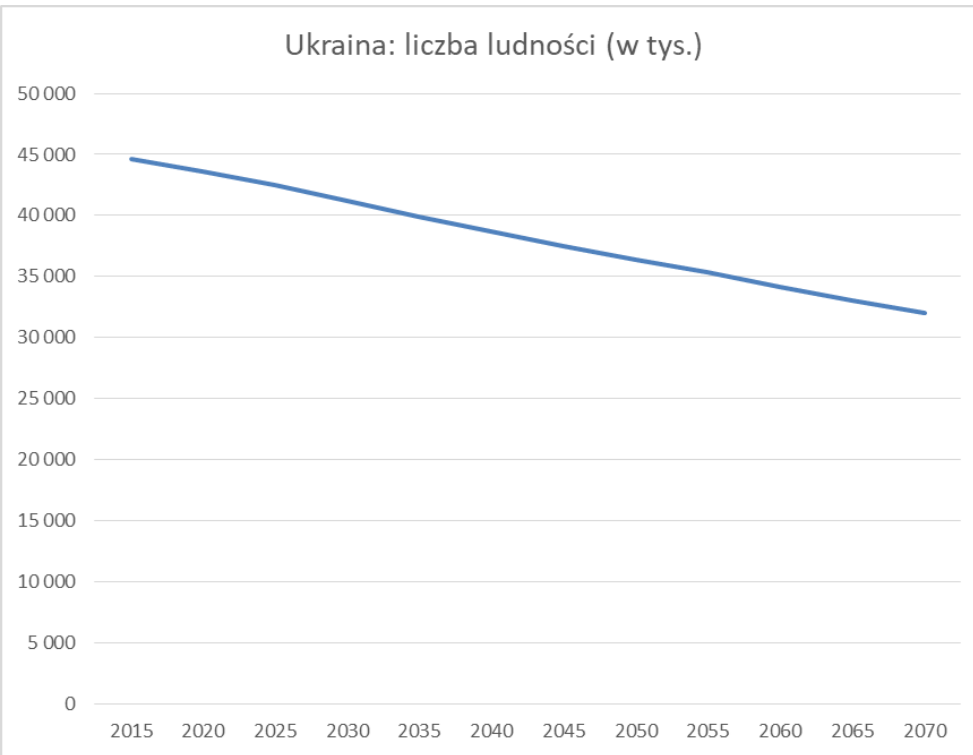
- *Zezwolenia na pracę sezonową* – 9/12 miesięcy, wyłącznie sektory sezonowe, dostępna dla obywateli wszystkich państw trzecich ale dla krajów priorytetowych (planowane: analogicznie do obecnych rozwiązań) bez potrzeby testu rynku pracy oraz możliwością wpisu do rejestru na 3 lata, decyzja w gestii starosty (a nie wojewody), w praktyce – PUP
- Praca krótkoterminowa → *Oświadczenie o powierzenie pracy cudzoziemcowi* (rejestrowane) – 6/12 miesięcy, ma dotyczyć wyłącznie takich prac gdzie nie jest wymagane zezwolenie na pracę sezonową, ta sama grupa krajów (z opcją rozszerzenia dla określonych zawodów), wprowadzenie prawa do odmowy rejestracji (oraz zaskarżenia tej decyzji), opłata za rejestrację (30 zł)

Niewiadome:

- Funkcjonowanie systemu w okresie przejściowym (2018)
- Skutki dla rynku pracy...

Ukraina: wpływ czynników długoterminowych

Potencjał demograficzny Ukrainy

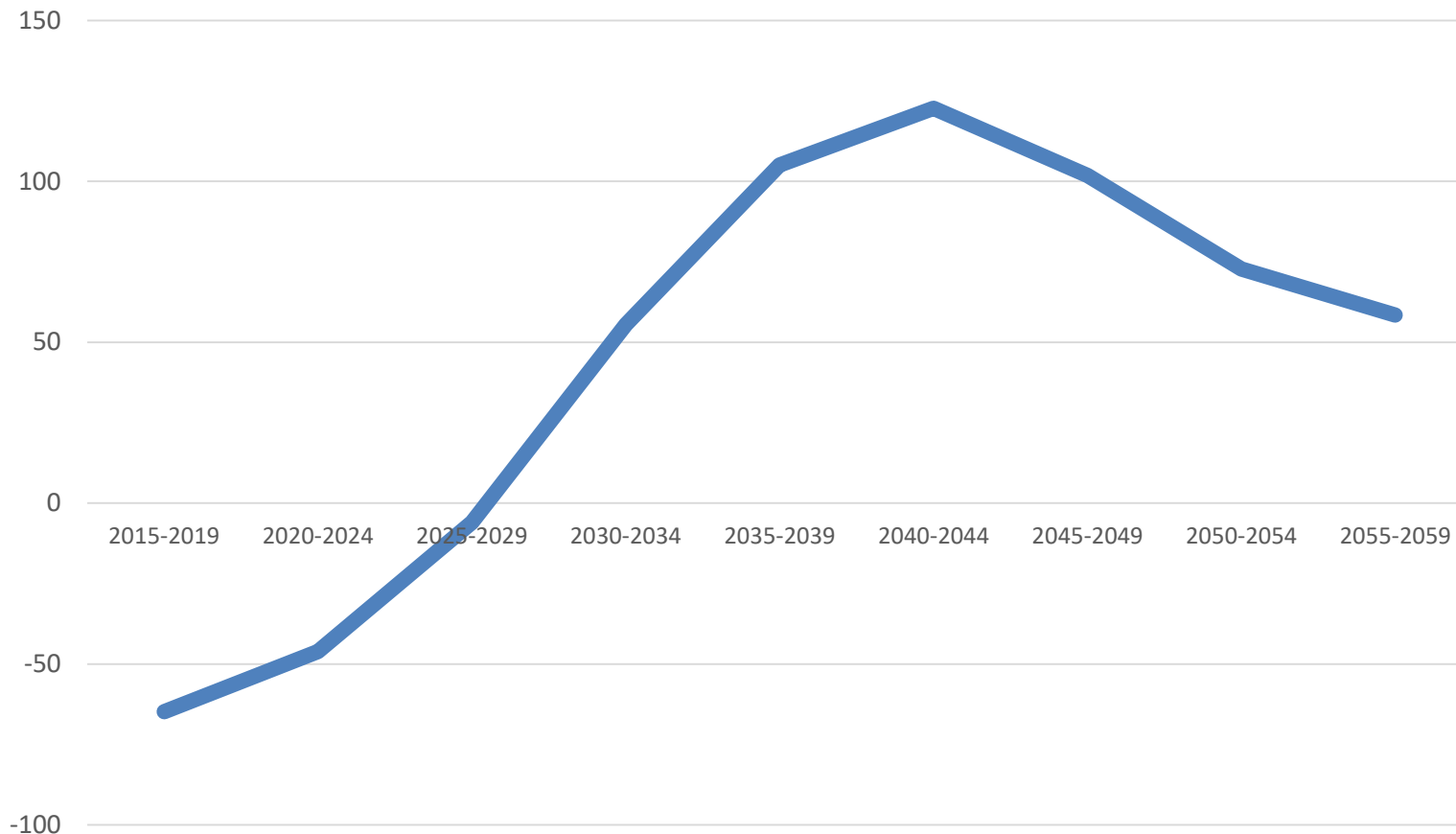
Szanse i wyzwania

- Imigracja z Ukrainy – krótkookresowe skutki dla polskiego rynku pracy
- Imigracja z Ukrainy – długoterminowe skutki dla polskiego rynku pracy
- Imigracja z Ukrainy – na ile trwała?
 - wpływ rozwiązań legislacyjnych
 - rola wyborów i strategii migracyjnych
 - wpływ czynników zewnętrznych
 - wpływ czynników długoterminowych
- **Nowe kraje pochodzenia?**
- **Wyzwania „fundamentalne”**
 - czy Polska musi stać się krajem imigracji netto?
 - czy Polska jest gotowa na przyjęcie imigrantów? jakich imigrantów?
 - czy Polska potrafi „wykorzystać” potencjał imigrantów?

Imigracja jako konieczność? Doświadczenie MIG/AGEING

Wielkość napływu do Polski

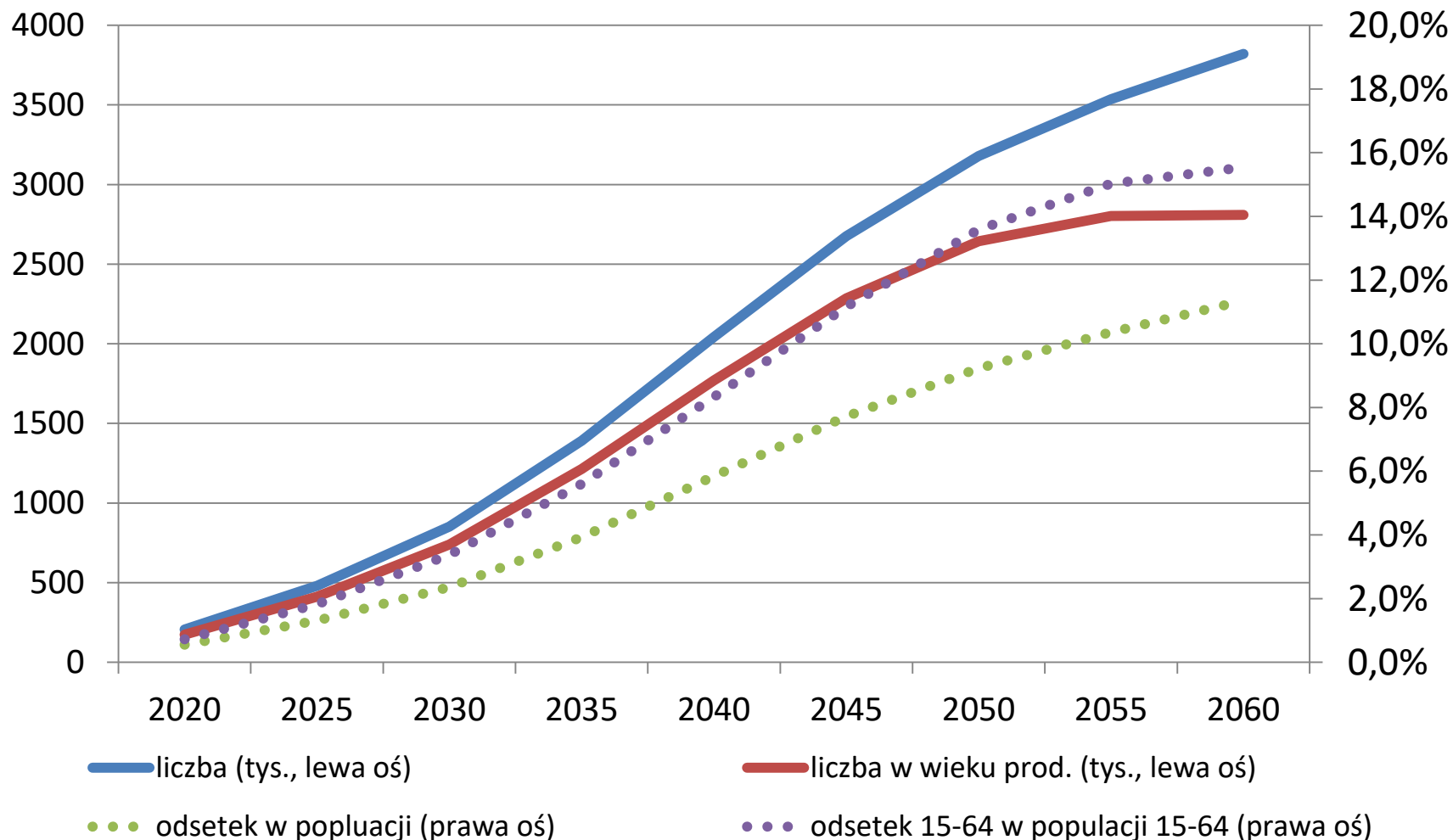
Migracje netto (średnioroczne, w tys.)

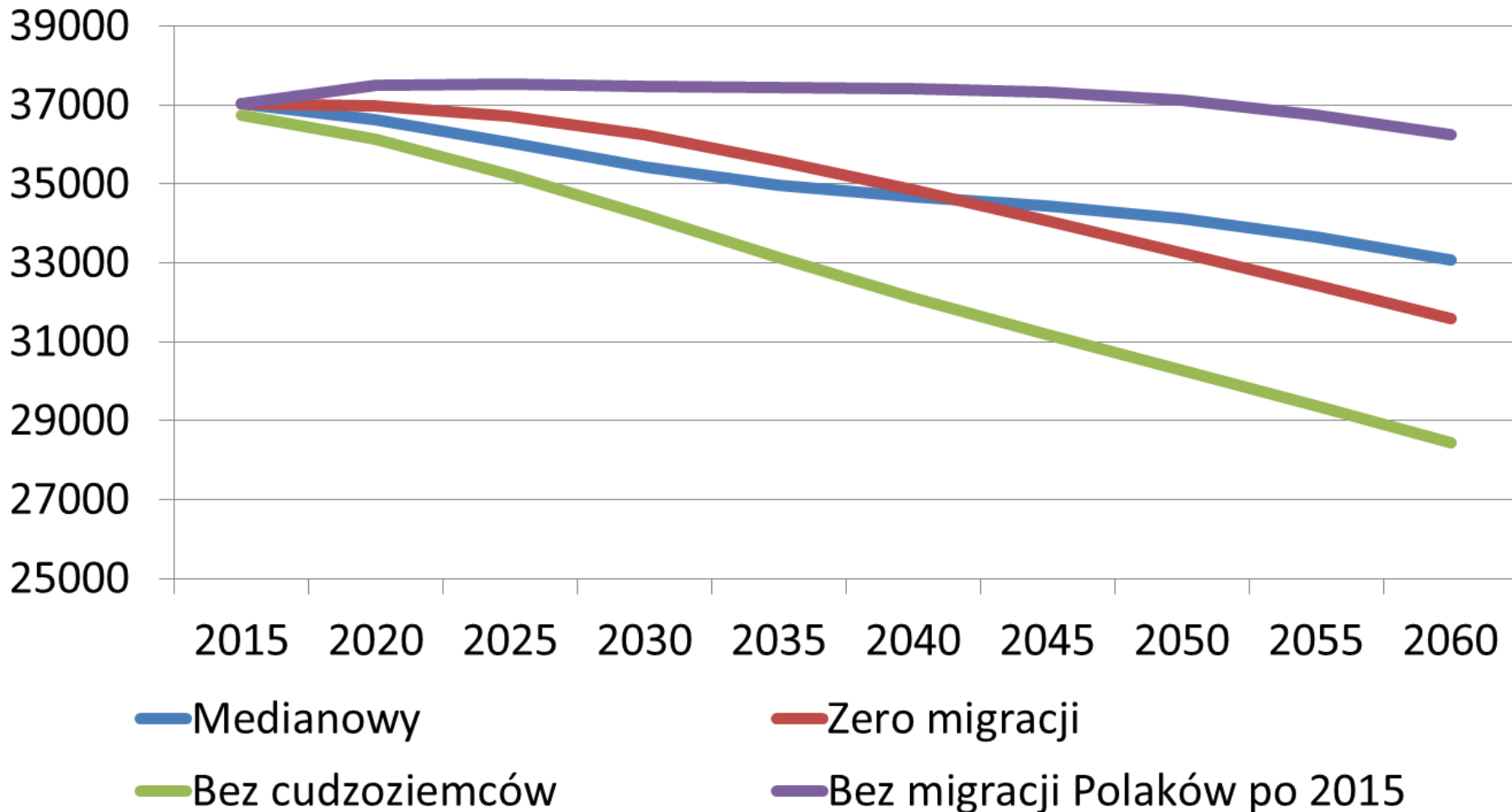
Źródło: Prognoza MIG/AGEING

Cudzoziemcy-imigranci w populacji generalnej

bez drugiego pokolenia

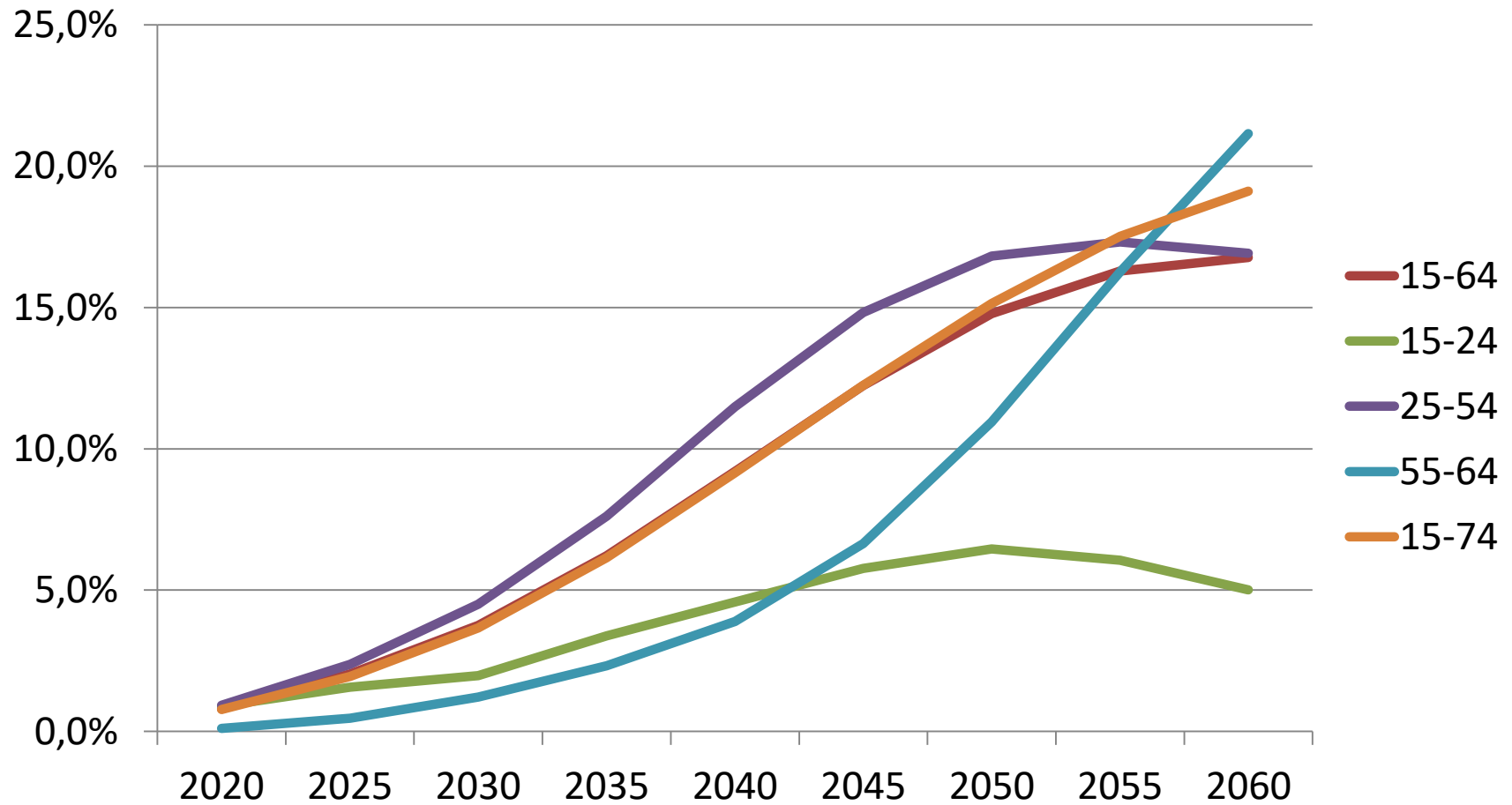

Wpływ migracji na wielkość populacji

Rola cudzoziemców: odsetek zasobu siły roboczej w odp. kategoriach wieku

bez drugiego pokolenia,
cudzoziemcy tak samo aktywni

Szanse i wyzwania

- Imigracja z Ukrainy – krótkookresowe skutki dla polskiego rynku pracy
- Imigracja z Ukrainy – długoterminowe skutki dla polskiego rynku pracy
- Imigracja z Ukrainy – na ile trwała?
 - wpływ rozwiązań legislacyjnych
 - rola wyborów i strategii migracyjnych
 - wpływ czynników zewnętrznych
 - wpływ czynników długoterminowych
- Nowe kraje pochodzenia?
- **Wyzwania „fundamentalne”**
 - czy Polska musi stać się krajem imigracji netto?
 - czy Polska jest gotowa na przyjęcie imigrantów? jakich imigrantów?**
 - czy Polska potrafi „wykorzystać” potencjał imigrantów?**

